

EURÓPAI PARLAMENT

2004

2009

Plenárisülés-dokumentum

VÉGLEGES
A6-0127/2007

3.4.2007

JELENTÉS

reformok az arab világban: milyen stratégiát alkalmazzon az Európai Unió?
(2006/2172(INI))

Külügyi Bizottság

Előadó: Michel Rocard

PR_INI

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY	3
INDOKOLÁS	10

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

reformok az arab világban: milyen stratégiát alkalmazzon az Európai Unió? (2006/2172(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel a Bizottság és a Tanács által kiadott, az arab világ egyes országai tekintetében alkalmazandó iránymutatásokra és stratégiákra,
- tekintettel az Európai Tanács által 2006 decemberében elfogadott, a mediterrán és közel-keleti stratégiai partnerségről szóló időközi jelentésre,
- tekintettel az EU Főképviseleje által 2003-ban bemutatott, az arab világra vonatkozó európai stratégiára,
- tekintettel a Bizottság a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett, „A kibővített Európa – szomszédságpolitika: új keret a keleti és déli szomszédainkkal ápoltságok számára” című közleményére (COM(2003)0104), az európai szomszédságpolitikáról szóló orientációs dokumentumára (COM(2004)0373), az Európai szomszédsági és partnerségi eszköz létrehozására vonatkozó általános rendelkezések meghatározásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatára (COM(2004)0628), a Tanácshoz intézett, „Az európai szomszédságpolitika (ESZP) keretében kidolgozott cselekvési tervekkel irányuló bizottsági javaslatokról” szóló közleményére (COM(2004)0795), valamint az érintett országokra vonatkozó cselekvési terveire; és az európai szomszédságpolitika megerősítéséről szóló közleményére (COM(2006)0726),
- tekintettel az Euro-Mediterrán Parlamenti Közgyűlés európai elnökségének 2005. április 21-én megfogalmazott politikai prioritásaira, nevezetesen arra, hogy megerősítse az emberi jogokról szóló párbeszédet a partnerországok parlamentjeivel,
- tekintettel az Euro-Mediterrán Parlamenti Közgyűlés által a 2005. november 21-i rabati és 2006. március 27-i brüsszeli ülésen elfogadott állásfoglalásokra,
- tekintettel az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjának (ENFP) 2002-es, 2003-as és 2005-ös jelentésére az emberek életkörülményeinek fejlődéséről az arab világban és különösen a 2004. évi, „Az arab világ szabadsága felé” című jelentésre,
- tekintettel az Európai Unió mediterrán politikájával kapcsolatos korábbi állásfoglalásaira, különösen az Európai Unió által a mediterrán partnerekkel együttműködve az emberi jogok és a demokratizálódás érdekében végzett tevékenységnek új lendületet adó kezdeményezéséről szóló 2004. február 12-i állásfoglalására, a barcelonai euro-mediterrán csúcstalálkozón 2005. november 28-án elfogadott ötéves munkaprogramra, valamint a barcelonai folyamat felülvizsgálatáról szóló, 2005. október 27-i állásfoglalására,
- tekintettel az ENSZ alapokmányára és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára,
- tekintettel eljárási szabályzata 45. cikkére,

- tekintettel a Külügyi Bizottság jelentésére (A6-0127/2007),
- A. mivel az identitásbeli kapocsként felfogott arabság fogalmát a Maghreb-országoktól a Machreken és a Közel-Keleten keresztül a Perzsa-öbölíig terjedő földrajzi terület népei és országai közös jellemzőként fogják fel, és magukra érvényesnek vallják,
 - B. mivel ez az arabság más-más realitásokban nyilvánul meg, legyen szó politikai (monarchiák, arab köztársaságok, sőt Izraelen és a Palesztin Hatóságon belül), vallási (szunnita muzulmán, vahabita, alavita, drúz és síita, különböző felekezetű keresztény) és társadalmi (nagyvárosok, vidéki területek, hegyek, nomád népek) realitásokról, azonban mégis tartalmaz – transznacionális módon – közös elemeket,
 - C. mivel az arab világgal kapcsolatos európai felfogás általában a kétoldalú – esetleg a szubregionális – államközi kapcsolatokra korlátozódik, és mivel nemcsak a létező regionális szervezetekre (Arab Liga, Öbölmenti Együttműködési Tanács, Arab Maghreb Unió) és a meglévő eszközökre és struktúrákra (Euromed, Meda program, társulási megállapodások, európai szomszédsági politika) támaszkodva kell új dinamizmust adni az arab világgal kapcsolatos átfogó európai stratégiának, hanem a régió nem állami szereplőinek nyújtott támogatás fokozásával is,
 - D. mivel az EU főképviselője által 2003-ban bemutatott, az arab világra vonatkozó európai stratégia javarészt a 2001. szeptember 11-i terrortámadások után felmerülő kockázatok és fenyegetések összegzése volt,
 - E. mivel jelenleg arra van szükség, hogy Európa jobban és mélyebben megértse az arab világ sokarcú társadalmát és kulturális sokszínűségét annak érdekében, hogy áthidalják a Földközi-tenger két partja közötti szakadékot, fejlesszék az EU-tagállamokban az integrációs politikákat, illetve túllépjenek a sztereotípiákon és előítéleteken,
 - F. mivel a hidegháború végét és a kétpólusú világ megszűnését követő megrázkódtatások egyaránt bátorították az arab társadalmak emancipációs célú kísérleteit, valamint egyes arab kormányok és gazdasági-társadalmi erők törekvéseit a globalizációban és a többpólusú világrendben való részvételre,
 - G. mivel az arab világban sokáig hallgatásra ítélt civil társadalom és életerő egyre hangosabban hallatja a hangját, nagyobb figyelmet és felelősséget, illetve növekvő politikai szerepet követelve magának,
 - H. mivel számos értelmiségi foglalt állást ebben a kérdésben, például Samir Kassir a „Gondolatok az arab balsorsról”, vagy Guy Sorman a „Rifaa gyermekei” című művében,
 - I. mivel az „arab újjászületésre”, vagyis reformokra irányuló korábbi kísérletek általában kudarcot vallottak, és mivel az állami nacionalizmus az arab egységre irányuló tervek jelentős akadályává vált,
 - J. mivel az Arab Liga Tanácsának Tuniszban 2004. május 23–24-én tartott csúcstalálkozóján elfogadott zárónyilatkozat többek között kötelezettséget vállalt a tagállamok demokratikus konszolidáció és politikai részvétel útján történő megreformálására és korszerűsítésére,

- K. mivel az arab országok és európai partnereik közös érdeke, hogy politikai, gazdasági és társadalmi reformok induljanak meg, új lendületet adva az együttműködésnek, a stabilitásnak, a demokratizálódásnak, illetve az életszínvonal növelésének és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésének a régió egészében,
- L. mivel kizárólag a politikai és gazdasági liberalizáció előrehaladása, valamint az emberi jogok, illetve a szociális jogok és az oktatás téren bekövetkezett fejlődés járulhat hozzá az említett országok fokozottabb stabilitásához, és mivel a változással szembeni ellenállás egyáltalán nem garantál valós stabilitást,
- M. mivel az ENSZ, nevezetesen a Civilizációk Szövetsége magas szintű munkacsoportja és az ENFP által az arab társadalmak különböző rétegeiben az utóbbi években elért eredményeket már csak át kellene ültetni a konkrét és tényleges politikába,
- N. mivel Európa és az érintett országok hatóságai közötti viszony már túl régóta épül kizárólag a stabilitás és a stratégiai partnerség célkitűzésére anélkül, hogy a hatóságok figyelembe vették volna az egyetemes emberi jogokat, ami akadályozta a civil társadalom szereplői által az egyes társadalmak belülről indított megreformálására tett kísérleteket,
- O. mivel fontos olyan keretet létrehozni, amelyen belül az arab társadalmak különféle elemei közötti párbeszédre szabadon és nyitottan kerülhet sor, hogy belülről fakadó valós reformfolyamat bontakozhasson ki,
- P. mivel az 1994-ben elfogadott arab emberi jogi charta az emberi jogok tiszteletben tartásának biztosítására vonatkozó szándékot tükröz az arab világban; sajnálva azonban, hogy ennek egyes rendelkezéseit különféle értelmezésekre lehetőséget adó módon szövegezték,
- Q. mivel az arab mozgalom – az alapító atyák szándéka szerint – céljai között a társadalmak szekularizálása is szerepel; mivel a politikai iszlám jelenlegi irányvonala nemigen biztosít megfelelő válaszokat a politikai reformok problémáira; aggályosnak tekinti, hogy a politikai reform hiányosságai a radikális iszlámistákat és azok zsidógyűlöletre uszító retorikáját támogatják; emlékeztetve, hogy a politikai iszlámizmus mérsékelése az ilyen erőknél otthont adó intézményi keret szilárdságától függ, illetve attól, hogy ez a keret mennyiben ad lehetőséget a politikai döntéshozatal befolyásolására,
1. meggyőződése, hogy az arab identitás nem összeegyeztethetetlen a modernség fogalmával és a komoly reformok melletti elkötelezettséggel; úgy véli, hogy az „arab balsors” érzésének alapját képező tehetetlenséget le lehet küzdeni a megértésen, a kölcsönös bizalmon, a társadalmi és kulturális szokások tiszteletben tartásán, valamint a hitelességen alapuló megújított partnerség keretében; emlékeztet rá, hogy az arab társadalmak elnyugatiasodása nem a legmegfelelőbb út ennek érdekében, valamint hogy a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság alapvető és egyetemes értékek, amelyeket számos muzulmán hatóság és kormány az iszlámmal összeegyeztethetőnek nyilvánított;
 2. üdvözli a fent említett, az európai szomszédsági politika (ENP) megerősítéséről szóló bizottsági közleményt; az ENP-t létfontosságú eszköznek tekinti az EU déli és keleti szomszédainál a reformok előmozdításában; csalódottságának ad hangot az eszköz javasolt finanszírozási összegét illetően, mivel azt véleménye szerint növelni kellene az

eredményesség biztosítása érdekében;

3. az EU által az utóbbi évtizedekben a partnerországok irányában alkalmazott kétoldalú és alkalmi stratégiákban rejlő korlátokat látva úgy véli, hogy az EU külső fellépésének racionalizálása keretében új lendületet kell adni az EU és tagállamai részéről az arab világ egészével ápolott partnerkapcsolatoknak, ügyelve a kiemelt együttműködésre lehetőséget nyújtó szektorok azonosítására, illetve együttműködve a létező politikai struktúrákkal, például az Arab Ligával, az Öbölmenti Együttműködési Tanáccsal, és – amennyiben újra életre kel – a Maghreb Arab Unióval; hangsúlyozza, hogy a civil társadalmi szervezetek és regionális szintű reformmozgalmak iránti elkötelezettségnek is e törekvés részét kell képeznie, úgy véli továbbá, hogy egyedi együttműködést kell kialakítani főként a demokrácia és az erőszakmentesség előmozdításán fáradozó politikai szervezetekkel;
4. rámutat, hogy az arab világban a reformfolyamatok gyengeségének okai az egyes arab országok közötti nehézségeknek és nézeteltéréseknek is betudhatók; úgy véli, hogy az EU-nak minden erőfeszítést meg kell tennie az arab országok politikai és gazdasági integrációjának megkönnyítésére; megjegyzi, hogy az EU semmilyen módon sem keltheti a felsőbbrendűség érzetét vagy kioktatás benyomását, ha valóban hatást kíván elérni, és az EU és az arab világ közötti párbeszédet egyenlő felek közötti tényleges párbeszéddé kell alakítania;
5. úgy véli, hogy az európai-arab kapcsolat esetében ugyan fontos, hogy magába foglalja a terrorizmus elleni küzdelem szükségességét, az említett kapcsolat eredményessége és lényegisége szempontjából fontos, hogy a terrorizmus elleni küzdelem ne vessen árnyékot egy sor más, közös érdeket jelentő témára, illetve ne szorítsa háttérbe azokat, ideértve például a gazdasági és társadalmi fejlődést, a foglalkoztatást, a fenntartható fejlődést, a közügyek megfelelő irányítását, a korrupció elleni harcot, egy erős és valódi civil társadalom fejlesztését és konszolidálását, amely elkötelezett a demokratikus rendszer és a tolerancia vívmányai mellett, a nők és a férfiak közti esélyegyenlőségért folytatott harcot, a globális kulturális örökség megőrzését, az kultúrák közötti párbeszédet, a felelősségteljes kormányzást, a szabad és méltányos médiát, a politikai részvételt, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok ügyének előmozdítását, a gondolat szabadságát, beleértve a vallás-, a szólás- és egyesülési szabadságot, a kínzás elleni küzdelmet, a halálbüntetés eltörlését, továbbá az intolerancia és a radikális vallási tanítások elutasítását, mindezt annak érdekében, hogy végül felépülhessen a közös béke és jólét övezete;
6. felszólítja az arab országokat, hogy harcoljanak a büntetlenség minden formája ellen, és hozzanak létre átmeneti igazságszolgáltatási mechanizmusokat a marokkói tapasztalatokra építve annak biztosítása érdekében, hogy az emberi jogok súlyos megsértésének áldozatai számára igazságot szolgáltatassanak, az említett bűncselekmények elkövetőit pedig felelősségre vonják; hasonló szellemben felszólítja az arab országokat a Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozásáról szóló római alapokmány megerősítésére és az erőszakos eltűnésekről szóló nemzetközi egyezmény aláírására;
7. üdvözli az Európai Unió és az arab világ közötti párbeszédforumok meglétét, illetve a barcelonai folyamat útján létrehozott számos együttműködési projektet és kezdeményezést, a Mediterráneum és a Közel-Kelet számára létrehozott stratégiai

partnerséget és az Öbölmenti Együttműködési Tanáccsal (CCASG) való együttműködést;

8. hangsúlyozza az euro-mediterrán parlamenti közgyűlés (EMPA) által a Földközi-tenger két partjának parlamenti képviselőit a barcelonai folyamat három pillérének keretében egyesítő demokratikus szervként játszott szerepet; felszólít az EMPA, a Bizottság és az Európai Unió Tanácsa közötti együttműködés megerősítésére; újlag megerősíti, hogy a barcelonai folyamat parlamenti intézményeként az EMPA rendelkezésre áll és kész részt venni az izraeli-arab konfliktus megoldásának megtalálásában;
9. szükségesnek tartja a barcelonai folyamat harmadik pillérének – vagyis az emberi és társadalmi együttműködésnek – utólagos előmozdítását annak érdekében, hogy a Földközi-tenger két partján élő népek közötti őszinte és mély közeledést megakadályozó sztereotípiákon és félreértéseken túl lehessen lépni; felszólítja az euro-mediterrán partnerség szereplőit és különösen a kormányokat, hogy támogassák az Anna Lindh Euro-mediterrán Alapítvány a Kultúrák Közötti Párbeszédért elnevezésű szervezet munkáját, jelentős forrásokat biztosítva számára annak érdekében, hogy megszilárdíthassa a több mint 1200, a társadalmakban indított párbeszéden munkálkodó szervezetet és szövetséget tömörítő hálózatokból álló hálózatát;
10. felszólítja az EU-t és tagállamait, továbbá az egész nemzetközi közösséget, hogy alakítsanak ki kiegyensúlyozott kapcsolatokat a régió országaival; rámutat, hogy egyes államok másokhoz képest történő egyoldalú támogatása, illetve elítélése polarizációhoz vezethet, és tovább bonyolíthatja az arab világ máris igen összetett helyzetét;
11. úgy hiszi, hogy az arab világgal való újabb tárgyalások megkezdésére tett erőfeszítésekbe nem vonhatók be olyan személyek, szervezetek és államok, amelyek elnézőek a terrorista tevékenységekkel szemben, illetve tagadják Izrael állami létehez fűződő törvényes jogát;
12. megjegyzi, hogy Európát gyakran tekintik úgy, hogy állást foglal az izraeli-arab konfliktusban, illetve hogy az európai-arab kapcsolat elmélyülése annak a függvénye, hogy Európa mekkora energiával és tehetséggel tudja összeegyeztetni Izrael állam és a zsidó nép iránti történelmi kötelességét és felelősségét azzal, hogy aktívabb és hatékonyabb szerepet játsszon a nemzetközi és a humanitárius jog tiszteletben tartásának biztosításában a konfliktus tartós és átfogó rendezése érdekében, illetve az Izrael állammal békében és biztonságban egymás mellett élő palesztin állam megteremtésében;
13. megérti, hogy az európai-arab párbeszéd egyik érzékeny pontja, hogy a párbeszédben részt vevő arab politikai képviselők olykor saját országukban nem rendelkeznek kellő legitimitással, mivel alacsony a demokratikus, gazdasági és szociális teljesítményük;
14. ezért azt kéri, hogy Európa biztosítson látható politikai támogatást a civil, társadalmi és vallási szereplőknek, és különösen a demokráciát nem erőszakos módszerekkel támogató politikai szervezeteknek, a szektás erők kivételével, ideértve azonban adott esetben a laikusokat és a mérsékelt iszlám képviselőit is, akiket a demokratikus életben való részvételre buzdított, elkülönítve ezáltal a kulturális alapú szemléletet a politikai pragmatizmustól; úgy véli, hogy az ilyen támogatás sikere alapvetően a politikai és társadalmi struktúrák és fejlemények alapos megértésétől és a helyi politikai dinamikával összhangban történő intézkedésre való képességtől függ; úgy véli, hogy a kultúrák közötti párbeszéd a humanista és egyetemes közös nevező kimondásával kezdődik, amely

megaladja a dogmákat és az üres közösségi szövegeket, összhangban az ENSZ kultúrák közötti párbeszédre vonatkozó javaslataival és más idevágó kezdeményezéseivel;

15. határozottan támogatja tehát, hogy az Európai Unió széles körű kulturális párbeszéd részese legyen annak érdekében, hogy ösztönözze az arab partnereket az Unió alapvető értékeinek (jogállamiság, emberi jogok, demokrácia stb.) tiszteletben tartására, figyelembe véve ugyanakkor az eltérő kulturális és politikai nézeteket;
16. tudomásul veszi az interarab kereskedelem liberalizálása és a magánszektor megerősítése terén elért korlátozott eredményeket; felkéri a Bizottságot és a Tanácsot erőfeszítéseik megkettőzésére annak érdekében, hogy bátorítsák az arab államok fenntartható és méltányos fejlődését az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében, a gazdasági reformok káros társadalmi hatásait mérséklő strukturális és szociális politikák támogatása révén; támogatja az arab államok gazdasági integrációját a létfontosságú piacokon, például az energiapiacra és a telekommunikáció piacán, ezáltal a többi ágazat számára is kedvező fejlődési tendenciákat indítva olyan, a reformokra ösztönző párhuzamos politikák kialakításával, amelyek illeszkednek az adott, jól körülhatárolt technikai és politikai feltételekhez; üdvözlöi egy euro-mediterrán szabadkereskedelmi térség létrehozására tett erőfeszítéseket, illetve az agadiri megállapodást, amely ösztönzi a régiók közötti kereskedelmet; türelmetlenül várja az EU és az Öbölmenti Együttműködési Tanács közötti szabadkereskedelmi megállapodás megkötését;
17. megállapítja, hogy a politikai reformok és a demokratizálódás terén az arab világban igen eltérő körülmények uralkodnak, és ezért nem helyénvaló egységes modelleket rájuk erőltetni;
18. hangsúlyozza, hogy azok az arab országok, amelyek még nem tették azt meg, kötelezzék el magukat a vallásszabadság, illetve az egyének és közösségek szabad hitvalláshoz és hitgyakorláshoz fűződő jogai tekintetében; e téren az Európában élő több millió muzulmán példájának segítséget kellene nyújtania az arab országok számára a külkapcsolatok általános elve, a kölcsönösség megvalósításában hazájukban;
19. hangsúlyozza, hogy a civil társadalom fejlesztésének és az alapvető, például a szólásszabadsághoz és a vallásszabadsághoz kapcsolódó jogok tiszteletben tartásának támogatása nem keverhető össze a rendszer megválasztásával, illetve a vezetők kiválasztásának módjával; hangsúlyozza, hogy a régió fejlődését a népek akaratának és a kulturális, történelmi és politikai különbségek figyelembe vételével kell támogatni; hangsúlyozza, hogy e szándékok eltérhetnek az Európában elfogadottaktól, ezért kontraproduktívnak bizonyulhat azokra rájuk erőltetése; végül hangsúlyozza, hogy a változások akkor lehetnek legitimek, ha az érintett népek azokat elfogadják és támogatják;
20. reméli, hogy megnő a tudatosság és a civil és a politikai társadalomban a nők szerepe és a női emancipáció iránt;
21. sürgeti az arab ligát, hogy vizsgálja felül és tegye egyértelművé az emberi jogokról szóló arab charta egyes rendelkezéseit, illetve alakítsa ki olyan mechanizmusokat, amelyek révén lehetőség nyílik az aláíró államokban a charta rendelkezései tiszteletben tartásának ellenőrzésére;

22. rámutat, hogy a demokrácia és a jogállamiság megerősítése, illetve az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása az Európai Unió külpolitikai célkitűzései közé tartoznak, és ezért méltányos és konzisztens törekvés egy ambiciózus emberi jogi politika megvalósítása a megállapodásokban foglalt emberi jogi és demokráciázáradékok, valamint strukturált és mély politikai párbeszéd alapján; rámutat ugyanakkor, hogy az arab országok megerősítették a polgári és politikai jogokról szóló nemzetközi egyezségokmányt, ezáltal vállalva saját országaikban ezen jogok tiszteletben tartását;
23. felkéri a Bizottságot, hogy nyújtson hatékonyabb támogatást az arab világban a jogállamiság elve tiszteletben tartásának és a jogrend reformjára törekvő mozgalomnak, amelyet az emberi jogok egyetemes rendszerének szellemében kell megvalósítani; a politikai reform lényege, hogy létező intézményekből kiindulva, és azok alapjainak megrengetése nélkül legálissá tegye az ellenzéki fellépést, az európai szomszédságpolitika cselekvési terveinek és a barcelonai folyamat keretében hozott határozatoknak megfelelően; ösztönzi a Bizottságot, hogy használja ki teljes mértékben a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) által a régió civil társadalma és politikai reformmozgalmai támogatására kínált lehetőségeket;
24. felszólítja tehát a Bizottságot, hogy biztosítson megfelelő támogatást az arab világ reformmozgalmainak valamennyi szereplője számára, vonja be az állami szereplőket és a civil társadalom szereplőit, illetve támogassa közös arab intézmények – különösen parlamenti intézmények – létrehozását; felszólítja a Bizottságot, hogy az Arab Államok Ligájával együtt valamennyi közös érdekeltségű területen alakítson ki a legmagasabb fokozatú és a szubszidiaritás elvének alkalmazása mellett, rendszeres formális konzultációs és ellenőrzési mechanizmust; rendszeres csúcstalálkozók megtartására szólítja fel az Európai Uniót és az Arab Államok Ligáját közös napirendek és munkaterületek kialakítása végett;
25. tudomásul veszi és támogatja az új média szerepét a demokratikus értékek arab világban való terjesztésében, valamint a viták és a gondolatok ütköztetése által jellemezhető páranarab nyilvánosság létrehozásában; hangsúlyozza e tekintetben, hogy meg kell kezdeni az Euronews programjainak arab és fárszi nyelven történő sugárzását;
26. kéri a Bizottságot, a Tanácsot és a tagállamokat, hogy ösztönözzék a diákok, a tanárok, a tudósok és a kutatók cseréjét az EU és az arab országok között, illetve hogy e cserekapcsolatokat kiigazított és rugalmasabb vízumrendszer útján könnyítsék meg;
27. felszólítja a Bizottságot, hogy ösztönözze minden rendelkezésre álló eszközzel az arab világban az egyetemi és a tudományos kutatást, illetve ösztönözze egy ambiciózus kiadási politika végrehajtását, a tudományos és szépirodalmi munkák kiadásának és lefordításának mindenki számára elérhető áron történő megvalósítása érdekében;
28. felszólítja a Bizottságot, hogy támogassa az arab világban a korrupció elleni küzdelemre vonatkozó kezdeményezéseket, például a köztisztviselők kinevezésére vonatkozó egyértelmű szabályok bevezetése útján;
29. úgy véli, hogy – mint ahogyan az legutóbb a Libanonról rendezett III. párizsi konferencia esetében is történt – az Európai Unió által az arab világnak nyújtott, reformfeltételekhez

kötött stratégiai támogatások révén jutott pénzügyi segítségnyújtás a legeredményesebb és legmegbízhatóbb eszköz az Unió és tagállamai látható jelenlétének biztosítására, megfelelően figyelembe véve a hatályos megállapodásokat és az állami vagy regionális politikai helyzetet;

30. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, az Arab Ligának, az Öbölmenti Együttműködési Tanácsnak, valamint az arab államok kormányainak és parlamentjeinek.

INDOKOLÁS

Miközben az arab világ reformok előtt áll, az Európai Unió szerepe az ösztönzés, a késztetés és a támogatás

Samir Kassir libanoni értelmiségi és újságíró, mielőtt 2005 júniusában meggyilkolták, kiadott egy elgondolkodtató, metsző hangvételű és könyörtelenül szókimondó könyvet „Gondolatok az arab balsorsról” címmel. Egyfajta arab balsors kétségtelenül létezik. Tapasztalható ez a széles arab közösség valamennyi országában, kihat annak belső szerveződésére, meghatározza a külvilággal – többek között legfontosabb és legközelebbi partnerével és szomszédjával, az Európai Unióval – ápoltságát is.

Érdeemes mindenekelőtt felvázolni a jelenlegi helyzetet, elemezve, hogyan áll pillanatnyilag az arab világ a nemzetközi közösség és az Európai Unió előtt. Ezután lehet feltenni a kérdést, létezik-e valóban egy arab közösség, és ha igen, meg kell határozni, melyek a körvonalai és hogyan működik. Csak ezt követően lehet arról beszélni, milyen európai stratégia alkalmas az arab világ és az arab társadalmak támogatására.

1. Az arab világ a nemzetközi közösség és az Európai Unió előtt

Bizonyos kétértelműséget tapasztalhatunk abban, ahogyan maguk az arabok beszélnek saját magukról és saját közösségükről. Gyakran hivatkoznak az arab egységre, de a valóságban az arab államok továbbra is öntörvényűek a diplomáciában és a külső fellépéseikben. Egyes arab államok számára ugyanis az arab egység mindenekelőtt kulturális jellegű célkitűzés.

Az arab világ nemzetközi jelenléte és befolyása ugyanakkor korántsem jelentéktelen. Az is világos, hogy immár számolni kell az arab közvéleménnyel is, amelyet jelentős mértékben befolyásol a közös média. Ebből a valóságból kiindulva lehet feltenni a kérdést, hogy mennyiben érti meg az Európai Unió az arab világot.

1.1. Az arab világ nemzetközi jelenléte

Ez a jelenlét kétféleképpen valósul meg: az Arab Liga létezése és tevékenységei, valamint az arab államokra korlátozódó alkalmi találkozók által.

Az Arab Ligát 1945-ben alapította hat ország, amelyekhez három hónappal később csatlakozott Jemen is. Ma 22 tagállama van, beleértve a Palesztin Hatóságot is. Az ENSZ alapítása óta ez a legrégebbi regionális nemzetközi szervezet. Évente egyszer találkoznak az arab államfők, évente kétszer pedig a miniszterek. A döntéseket egyhangú határozattal hozzák. Az államfők tanácsán kívül jelentős szerv a védelmi tanács és a gazdasági tanács. A Liga és állandó bizottságai működését a főtitkár irányítja, akit öt évre választanak meg, megújítható mandátummal. A főtitkárnak – befolyása révén – diplomáciai szerepe is van.

Az Arab Ligát nemzetközi téren is elismerik. Az Európai Unió és tagállamai rendszeresen fogadják a főtitkárt, illetve látogatást tesznek nála. Emlékeztetni kell ennek kapcsán Amr Moussa úr 2006. februári, a brüsszeli európai intézményekben, többek között az Európai Parlamentben tett látogatására. A szervezetet olykor a hidegháború maradványának

tekintik, de a jelenlegi vezetők elérték a Ligáról kialakult kép megváltoztatását, a szervezet pedig növelni tudta hitelességét és legitimitását az arab világ számára fontos nagy kérdésekben, mindenekelőtt a közel-keleti konfliktusok és instabilitás kérdéskörében.

Az arab világ közös életének legfontosabb pillanata az államfők találkozója. A Liga szervezi a találkozókat, de nem határozza meg előre azok témáját. A találkozók ezért gyakran igen jelentős megosztottságot mutatnak az arab közösségen belül.

A legjelentősebb államfői találkozók között kell megemlíteni az 1964. évit, amikor létrejött a Palesztin Felszabadítási Szervezet, az 1976. évit, amikor a PFSZ a Liga teljes jogú tagjává vált, az 1978. évit, amikor döntöttek Egyiptom kizárásáról a Camp David-i megállapodások miatt, valamint a székhely Kairóból történő áthelyezéséről. 1982-ben a marokkói Fezben tartották az első olyan arab csúcstalálkozót, amely politikai szempontból közelítette meg az izraeli-palesztin problémát, és nyitva tartotta a lehetőséget, hogy egy napon tárgyalások induljanak erről. 1990-ben ismét felveszik Egyiptomot, a székhely is visszatért Kairóba.

2004-ben Szanaában tartják meg az első arab csúcstalálkozót, amelynek témája a demokrácia és az emberi jogok. Szintén 2004 márciusában a Liga főtitkársága közzétesz egy dokumentumot „Az arab reform okai, elképzelések és végrehajtás” címmel. Emlékeztetni kell rá, hogy a Liga szabályai közé tartozó kollektív védelmet sohasem léptették életbe, még a szuezi válság idején vagy az izraeli-arab háborúk alkalmával sem.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni az 1994-ben elfogadott arab emberi jogi chartát, amelynek 2003. évi jelentős megújítása fontos esemény és egyben valós támogatás volt az egyes államok demokratikus erői számára.

Végül pedig az arab államok igyekezni egybehangzóan szavazni az ENSZ-ben, de ezt korántsem sikerül mindig megvalósítaniuk.

1.2. Az Európai Unió és az arab világ

Az Európai Unió vezetői beszédeikben gyakran hivatkoznak az „arab világra”. Nem meglepő ugyanakkor, hogy soha nem használnak olyan kifejezéseket, mint „arab nemzet” vagy arab egység.

Valójában tisztán protokolláris jellegű és meglehetősen távoli kapcsolatokat ápolunk az Arab Ligával és főtitkárával, de ennek sosincs konkrét következménye.

Ebből következik, hogy az EU gyakorlati politikája az egyes arab államokkal folytatott közvetlen kapcsolatokban valósul meg. Számunkra az arab világ teljesen szét van töredezve. Ismerjük a Maghreb-et, de a „Maghreb Arab Unió” teljes fokozatos megszűnése is a kétoldalú kapcsolatok kizárólagos szerepét erősítette ezen a téren. Ettől teljesen elkülönítve kezeljük Irakot, Szíriát, Libanont és az Arab-félszigetet.

Azt tapasztalhatjuk azonban, hogy az EU folyamatosan és egyre erőteljesebben bátorítani kívánja a regionális és szubregionális integráció folyamatát az arab világon

belül, legalábbis az utóbbi évek stratégiai dokumentumai ezt tükrözik. Ez a helyzet a barcelonai folyamat mechanizmusain belül is, ahol a MEDA program révén, illetve az új szomszédságpolitikai pénzügyi eszköz segítségével az EU igyekszik – igaz, egyelőre korlátozott sikerrel – támogatni a Dél-Dél irányú horizontális és transznacionális projekteket. Ugyanez áll a kapcsolatok elmélyítésére vonatkozóan is, például ami az EU és az Öbölmenti Együttműködési Tanács gazdasági kapcsolatait illeti.

A probléma abban a kulturális jellegű és gyakran etnocentrikus szemléletben rejlik, amellyel az EU igyekszik előmozdítani a változásokat. Az ilyen eljárás rejtett célkitűzései dicséretesek és megcáfolhatatlanok: a demokrácia és közügyek helyes irányításának fejlesztése, az emberi jogok és alapvető szabadságok előmozdítása és tiszteletben tartása, nemzeti és regionális stabilitás a gyümölcsöző együttműködés, a kordában tartott gazdasági fejlődés és a közös jólét érdekében. Ügyelni kell ugyanakkor arra, hogy reformokra bátorító politikához kapcsolódó technikai és politikai jellegű, önmagukban jogos feltételek ne váljanak a hatalmi mechanizmusokat érintő, a miénktől eltérő kultúrákra és legitimitási rendszerekre fittyet hányó öncélú előírásokká, amelyek hosszú távon a kívánttal ellentétes hatást érnek el.

2. Létezik-e valódi arab közösség?

2.1. Történelem, reformkísérletek és a nemzeti autonómia gyökerei

Samir Kassir szerint az arab történelem valójában az eltérő kulturális vonások halmaza. Ebből következően ez az örökség máig meghatározza a legkülönbébb ideológiai rendszerek viszonyítási pontjait és legitimitációs forrásait. Tudjuk, hogy az arab világra mennyire jellemző a töredezettség annak ellenére is, hogy sok utópisztikus és realista nekibuzdulás és kísérlet tanúi lehettünk még a közelmúltban is: szíriai-egyiptomi egység, UMA, az 1957-es bizottság az arab gazdasági egységről, a Bász párt törekvései, Líbia álmái. Hosszú ideig a nacionalizmus volt meghatározó, ez volt a reform-tervek egyedüli és valódi hajtóereje, az inkább akadályozó tényezőnek tartott interarab kapcsolatok és az arabizmus rovására.

Úgy tűnik azonban, hogy a különféle realitásokhoz alkalmazkodva mégiscsak megjelenik egyfajta, identitásbeli kapocsként felfogható, saját paraméterek által irányított arab jelleg, ami a Maghrebtől Irakig terjedő földrajzi egység arab népességének közös jellemzője. Ezt az arab jelleget, amit általában elsősorban kulturális elemként fognak fel, egyre gyakrabban vallják magukénak politikai eszközként új civil társadalmak, ezt mutatja például a pánarab közszféra megszületésében tevékeny szerepet játszó modern média létrehozása, vagy az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjának kiváló éves jelentései az arab fejlődésről, ami az arab társadalmak önkritikus és egyben építő jellegű tudományos önvizsgálatának az eredménye.

2.2. Kapcsolatok, interakciók és egyetemesítés

Az arab világon belüli gazdasági integráció perspektívái sokáig igen korlátozottak voltak – szinte nem is léteztek –, de most újra lendületet kaptak, és az első

fejlemények reménykeltők. Érdeemes felfigyelni arra, hogy az alacsony részarányok ellenére az interarab kereskedelem húsz év alatt megduplázódott; az export – a statisztikákat eltorzító kőolajkincs ellenére is – növekedett; jóllehet az ipari alap továbbra is igen egyszínű. Pillanatnyilag az igen vertikális kereskedelmi gazdaságból (Európai elsöprő jelenléte a kereskedelmi kapcsolatokban) a szubregionalizálódás felé tartó átmenet zajlik; az Öböl-államok exportjának 58%-a immár a többi Öböl-államba irányul, ugyanez jellemző a Maghreb-országok kereskedelmének 57,2%-ára.

A kulturális téren is figyelemre méltó a fejlődés. A globalizáció és a multipoláris világ az arab országokra is hatással van. Az arab társadalom hallatja emancipációs szándékát és követeli a neki járó politikai szerepet. A kulturális sokszínűség tagadása nélkül bizonyosnak tűnik, hogy az eredetileg humanista és egyetemes jogokat és értékeket egyre inkább elfogadják, így tesz számos muzulmán hatóság is, amely az iszlámmal összeegyeztethetőnek nyilvánította ezeket.

3. Az arab fejlődést támogató európai stratégia

Íme néhány fő iránymutatás, amit a mellékelt politikai állásfoglalás-tervezet részletesebben tartalmaz:

- 3.1. A kudarcok ellenére a XX. század számos olyan vívmányt hozott az arab világnak, amelyek révén az arab társadalmak részt vehetnek a világ folyamataiban. Az arab újjászületés nem feltétlenül jelent elnyugatosodást, hanem inkább az emberiség közös örökségének számító demokratikus értékek elfogadását. Ezért lehet termékeny és hasznos a kulturális párbeszéd.
- 3.2. A reformok persze arra irányulnak, hogy az arab társadalmak megválaszthassák saját sorsukat, de ezeket a reformokat is saját maguknak kell megválasztaniuk és végrehajtaniuk. Semmiképpen sem lehet szó a társadalmat alapjaiban megrengető változtatásokról, hanem autonóm és belülről induló folyamatokat kell megindítani a társadalom különféle rétegeiben (igazságszolgáltatás, közigazgatás, oktatás, felsőoktatás, kutatás, stb.) a meglévő intézményekre támaszkodva és az olyan együttműködési programok keretében, mint a maga cselekvési terveivel ellátott európai szomszédságpolitika.
- 3.3. Minden fél részéről azonnali erőfeszítésre van szükség annak érdekében, hogy véget lehessen vetni a kulturális szembenállás logikáját bátorító kétértelműségeknek, ezáltal kifejlesztve a szokványos államok és szokványos civil társadalmak között jellemző kapcsolatokat. Egyrészt semmilyen engedmény sem elfogadható a *nemzetközi jogrend* különböző formáit, például az ENSZ-chartát vagy a WTO-szabályokat illetően, másrészt bátor és üdvös lépés lenne Európa részéről, ha elválasztaná kulturális szemléletet a politikai pragmatizmustól. Anélkül, hogy megtagadná Izrael iránti történelmi kötelességét és felelősségét, nyilvánvaló, hogy az európai-arab kapcsolatok annál gyümölcsözőbben, hitelesebben és legitimebben lesznek, minél szélesebb körben folytat párbeszédet arab partnerekkel, figyelmet és látható politikai támogatást szentelve a civil, társadalmi és vallási szereplőknek, ideértve a nem radikális iszlámistákat, akiket a demokratikus életben való részvételre buzdított. Ugyanígy előmozdítaná a párbeszédet, ha világosabb különbséget tennénk egyfelől az

emberi jogok és a szólásszabadság megkérdőjelezhetetlen egyetemes elvének tisztelete, másfelől pedig a helyi történelemhez és hagyományokhoz jobban kötődő hatalom-átruházási mechanizmusok megváltoztatása között.

ELJÁRÁS

Cím	Reformok az arab világban: milyen stratégiát alkalmazzon az Európai Unió?	
Eljárás száma	2006/2172(INI)	
Illetékes bizottság A plenáris ülésen való bejelentés és engedélyezés dátuma	AFET 6.7.2006	
Véleménynyilvánításra felkért bizottság(ok) A plenáris ülésen való bejelentés dátuma		
Nem nyilvánított véleményt A határozat dátuma		
Megerősített együttműködés A plenáris ülésen való bejelentés dátuma		
Előadó(k) A kijelölés dátuma	Michel Rocard 3.5.2006	
Korábbi előadó(k)		
Vizsgálat a bizottságban	30.01.07	22.03.07
Az elfogadás dátuma	27.3.07	
A zárószavazás eredménye	+:	60
	-:	5
	0:	6
A zárószavazáson jelen lévő képviselők	<p>Roberta Alma Anastase, Robert Atkins, Christopher Beazley, Panagiotis Beglitis, Bastiaan Belder, Vito Bonsignore, Elmar Brok, Marco Cappato, Simon Coveney, Véronique De Keyser, Giorgos Dimitrakopoulos, Hélène Flautre, Hanna Foltyn-Kubicka, Michael Gahler, Jas Gawronski, Bronisław Geremek, Maciej Marian Giertych, Ana Maria Gomes, Alfred Gomolka, Richard Howitt, Jana Hybášková, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Ioannis Kasoulides, Helmut Kuhne, Vytautas Landsbergis, Willy Meyer Pleite, Eugen Mihăescu, Francisco José Millán Mon, Philippe Morillon, Pasqualina Napoletano, Baroness Nicholson of Winterbourne, Vural Öger, Ioan Mircea Paşcu, Tobias Pflüger, João de Deus Pinheiro, Bernd Posselt, Michel Rocard, Raül Romeva i Rueda, Libor Rouček, Katrin Saks, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jacek Saryusz-Wolski, György Schöpflin, Hannes Swoboda, István Szent-Iványi, Antonio Tajani, Charles Tannock, Inese Vaidere, Geoffrey Van Orden, Ari Vatanen, Kristian Vigenin, Josef Zieleniec</p>	
A zárószavazáson jelen lévő póttag(ok)	<p>Laima Liucija Andrikiienė, Giulietto Chiesa, Konstantin Dimitrov, Alexandra Dobolyi, Árpád Duka-Zólyomi, Kinga Gál, David Hammerstein Mintz, Milan Horáček, Anneli Jäätteenmäki, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Jaromír Kohlíček, Miloš Koterec, Marios Matsakis, Antonia Parvanova, Rihards Pīks, Aloyzas Sakalas</p>	
A zárószavazáson jelen lévő póttagok (178. cikk (2) bekezdés)		
Benyújtás dátuma	3.4.2007	
Megjegyzések (az adatok egyetlen nyelven állnak rendelkezésre)	...	